

ИМЕ НА ПРОЕКТА:	Policies Supporting Young People in Their Life Course. A Comparative Perspective of Lifelong Learning and Inclusion in Education and Work in Europe (YOUNG_ADULLLT)
КООРДИНАТОР:	Prof. Dr. Marcelo Parreira do Amaral University of Münster (WWU) Münster, Germany parreira@uni-muenster.de
КОНСОРЦИУМ:	University of Münster – WWU – Münster, Germany University of Education Freiburg – PHFR – Freiburg, Germany Goethe University Frankfurt – GUF – Frankfurt am Main, Germany Plovdiv University – PU – Plovdiv, Bulgaria South-West University Blagoevgrad – SWU – Blagoevgrad, Bulgaria University of Zagreb – UNIZG – Zagreb, Croatia University of Glasgow – GU – Glasgow, United Kingdom University of Lisbon – IE-UL – Lisbon, Portugal University of Porto – UPORTO – Porto, Portugal Autonomous University of Barcelona – UAB – Barcelona, Spain University of Genoa – UNIGE – Genoa, Italy University of Vienna – UNIVIE – Vienna, Austria University of Granada – UGR – Granada, Spain University of Turku – UTU – Turku, Finland European Research Services GmbH – ERS – Münster, Germany
ФИНАНСИРАЩА СХЕМА:	Horizon 2020 Framework Programme for Research and Innovation (2014-2020), Societal Challenge 6 – “Europe in a changing world: inclusive, innovative and reflective societies”, call YOUNG-3-2015, topic “Lifelong learning for young adults: better policies for growth and inclusion in Europe”
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ:	March 2016 – February 2019 (36 months).
БЮДЖЕТ:	EU contribution: 2,499,075.00 €
УЕБ САЙТ:	http://young-adullt.eu/
ЕКИП НА ПУ „П. ХИЛЕНДАРСКИ“:	доц. д-р Сийка Ковачева - ръководител siyakovacheva@gmail.com доц. д-р Юлия Джабарова доц. д-р Станимир Кабаиванов гл. ас. д-р Борислава Петкова гл. ас. д-р Блага Маджурова гл. ас. д-р Добринка Стоянова гл. ас. д-р Стефан Райчев

**Кратък експертен доклад по проект
„Политики за подкрепа на младите възрастни в техния жизнен път. Сравнителен анализ на политиките за учене през целия живот и придобиване чрез образование и работа в Европа“**

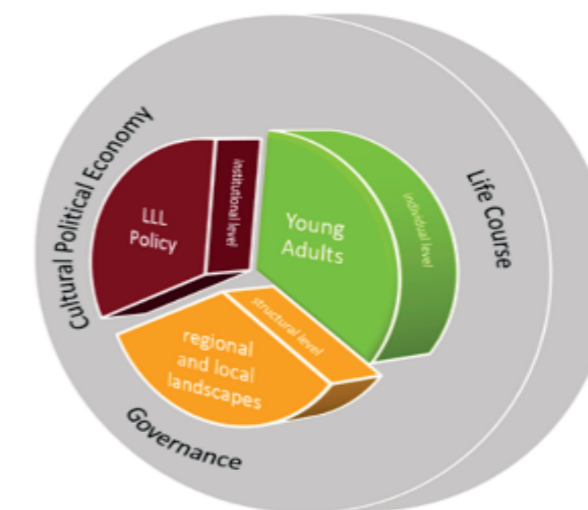
УВОД

В центъра на изследването попадат европейските политики за LLL (Life Long Learning – учене през целия живот). Тяхната основна цел е създаването не само на икономически растеж, но успоредно с това гарантиране на социалното включване на младите хора и реализиране на техния личностен потенциал. Чрез този проект изследователският екип:

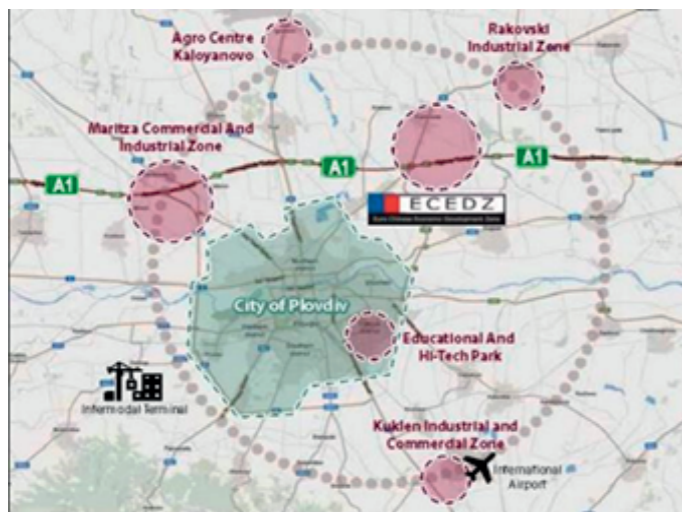
- Проучва как различните LLL политики (образователна, насърчаваща заетостта, социална, младежка) се съвместяват една с друга по отношение на основните насоки и цели и как всяка политика отчита потребностите и желанията на „млади възрастни“;
- Изследва очакваните и непредвидените ефекти от политиките, насочени към младите възрастни. В тази посока се търсят социално-политически решения, които да са релевантни на социалните тенденции у нас и в цяла Европа, като процеса на дестандартизация на жизнения път и икономиката, основана на нови умения;
- Генерира нови познания за регионалните и локалните специфики при създаването на политики, като обръща специално внимание на социалните актьори и динамиката на социалните процеси. С фокусирането върху специфичния регионален/локален контекст ние се опитваме да изясним взаимодействието и взаимното допълване между LLL политиките и други обществени сектори. Това ще допринесе за по-доброто разбиране на настоящата ситуация на фрагментираност и несъответствия, за да зададем параметрите на бъдещите системи за подпомагане на вземане на решения.

Обектите на изследователски интерес на екипа са следните:

- Политиките за продължаващо обучение и включване в пазара на труда
- Младите възрастни (18-29 г.)
- Регионалният контекст на формирането и приложението на политиките

ФУНКЦИОНАЛЕН РЕГИОН ПЛОВДИВ

Функционален регион Пловдив се характеризира с положителен естествен прираст на населението. В него се наблюдават разнообразие от социално-културни сегменти, различни етнически групи и активни миграционни процеси. Градът привлича работна сила от по-широк регион, където повече от 1,3 милиона души живеят на разстояние, което им позволява да пътуват за работа в Пловдив.

КАРТОГРАФИРАНЕ НА LLL ПОЛИТИКИТЕ В ПЛОВДИВ

Изследователският екип анализира няколко основни политики в Пловдив, които обхващат секторите на образователната, трудовата, социалната и младежката политика и служат като обща основа за по-нататъшен анализ: схема МЛАДЕЖКА ГАРАНЦИЯ (европейска програма), програмата МЛАДЕЖКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО (инициатива на Община Пловдив), проект СТУДЕНТСКИ ПРАКТИКИ (програма на Министерството на образованието и науката), програма за обучение и оземляване на роми (инициатива на фондация „ЗЕМЯТА – ИЗТОЧНИК НА ДОХОДИ“) и други.

Картографирането на политиките установи следните основни проблеми в прехода на младите хора от образование към заетост:

- несъответствие между придобитите знания и осъществената реализация;
- недостатъчно финансиране на програмите за интегриране на младите хора на пазара на труда;
- незначителен обхват на специализираните активни политики на пазара на труда и нисък дял на участието на младите хора от групата на тези, които нито учат, нито работят.

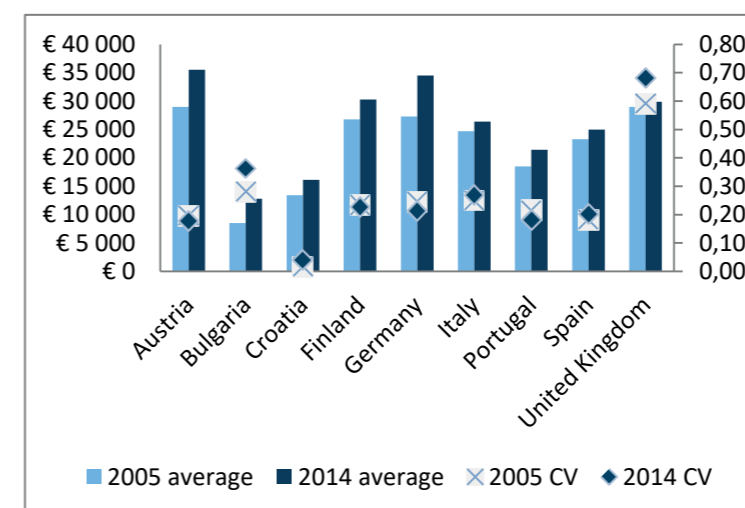
Анализът на картографираните политики ни дава основание да очертаем следните препоръки:

- редовен мониторинг на дейностите по LLL програмите, като напредъкът трябва да бъде отчетен чрез количествени и качествени показатели, базирани на специализирани изследвания;
- укрепване на мерките за поддържане и развитие на сектора на неформалното образование и въвеждане на държавни стандарти за обучители на възрастни;
- повишаване на привлекателността на професионалното образование и обучение чрез осигуряване на по-гъвкави форми на обучение;
- насърчаване на университетите да създават разнообразни възможности и форми на УЦЖ, включително разработване на електронни форми на дистанционно обучение;
- нови форми на взаимодействие между университетите, бизнеса и другите социални партньори за нуждите на пазара на труда и личностното и кариерно развитие на младите хора.

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА УСЛОВИЯТА НА ЖИВОТ НА МЛАДИТЕ ВЪЗРАСТНИ

В проекта е извършен анализ на количествени данни за съпоставка на жизнените условия на младите хора в страните-участнички (Австрия, България, Германия, Испания, Италия, Португалия, Финландия, Хърватия, Шотландия). В сравнителния анализ са използвани множество показатели, от които тук представяме два.

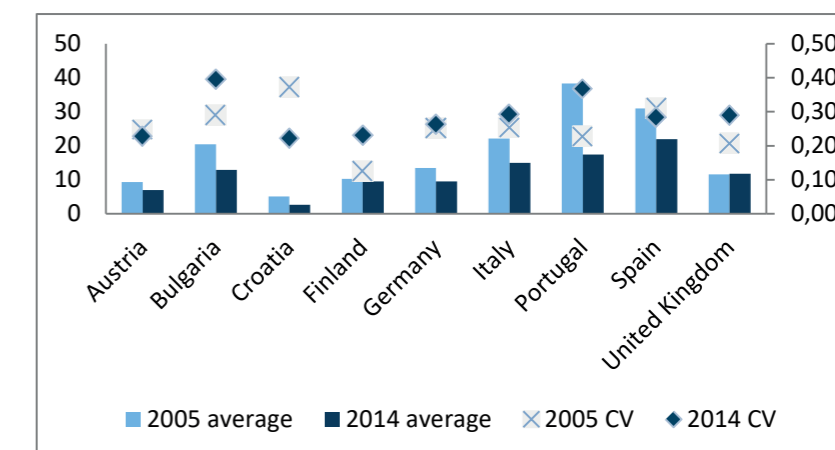
Фигура 1. Брутен вътрешен продукт (БВП) в текущи пазарни цени в евро средно на глава от населението (лява ос) и коефициент на вариация (дясна ос), 2005-2014

Фигура 1 представя жизненото равнище в 9-те страни, а коефициентът на вариация измерва разликата между регионите вътре в страната по жизнено равнище. Данните показват, че България е с най-нисък доход по избрания показател, но със значим ръст в избрания период. Също така тя е страната с най-високи териториални различия след Великобритания и тези различия нарастват.

Фигура 2 свидетелства за още по-големи различия между страните, като в Хърватска има най-малко отпадащи от образователната система, а Португалия – най-много. В България делът на отпадащите намалява за изследвания период, но различията между регионите нарастват значително и България е водеща сред деветте страни.

Фигура 2. Ранно напускащи образователната система в процент, средно за всяка страна и коефициент на вариация (дясна ос), 2005-2014

Анализът на количествените данни за страните показва следното:

- В сравнителен план, структурата на възможностите за младите хора в България е по-неблагоприятна и това е значимо предизвикателство пред формирането на LLL политиките;
- Липсват сравнителни данни на общинско ниво по множество показатели, които са необходими за формиране на местни политики, основани на официална информация.

КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ НА ИНТЕРВЮТА С ЕКСПЕРТИ И МЛАДИ ВЪЗРАСТНИ

В периода април – юни 2017 г. в Пловдив са проведени общо 20 интервюта, от които 8 с експерти и 12 с младежи, включени в изследваните програми.

След анализ на интервютата с ЕКСПЕРТИТЕ се очертават следните изводи по отношение на предизвикателствата и възможностите, които предоставя всяка от програмите:

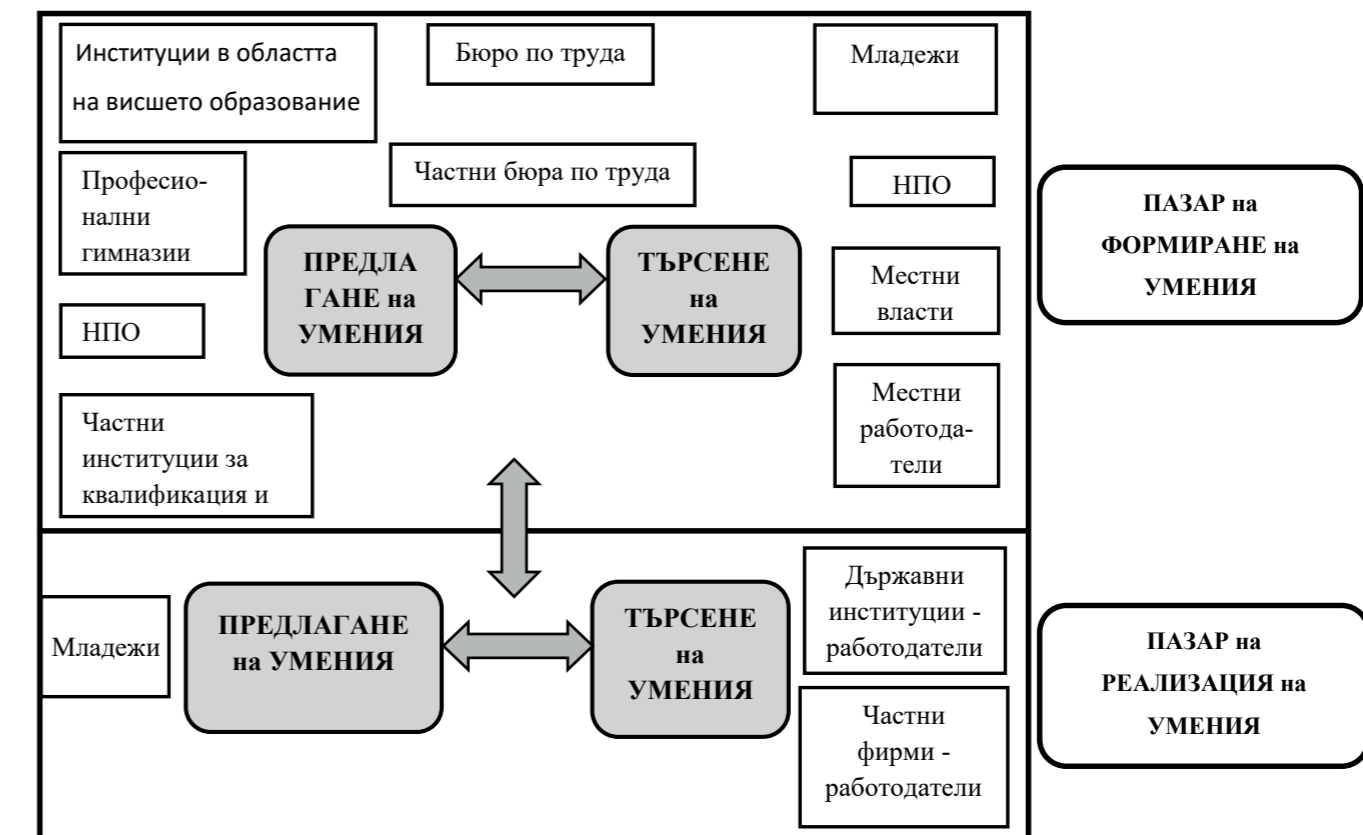
Биографичните интервюта с млади хора, включени в програми за УПЖ, откриха следните възлови **проблеми**, съпътстващи младежите по време на образованието, програмите за УЦЖ и намирането на работно място:

- Незаинтересовани учители, които не мотивират учениците да продължат образованието си в университет;
- Липса на практическа насоченост в средното и висшето образование;
- Работодателите, регистрирани по програма за субсидирана заетост, принуждават младежите да се включат в програмата и едва тогава ги назначават на работа.
- Работодателите очакват младежите да бъдат на същото професионално ниво, като дългогодишните служители във фирмата;
- След приключването на програмата работодателят не предлага постоянен трудов договор. В случаите, в които младежът е нает на постоянна позиция, трудовото възнаграждение рязко намалява. Подобни причини водят до това, че успоредно с протичането на програмата младежът търси друго работно място;
- Честата смяна на работни места се отразява в автобиографията при кандидатстване за работа и това влияе негативно върху бъдещото професионално развитие на младия човек.

АНАЛИЗ НА КОМПЕТЕНЦИИТЕ

В проекта беше анализирана системата за умения, която се състои от два пазара: (1) пазар на формиране и (2) пазар на реализация, както и ролята на актьорите, институциите, структурите за регионалното управление на „екологията на умения“ (комбинацията от регионална система на учения и нейното функциониране в конкретен социално-икономически контекст)..

Система на уменията във функционален регион Пловдив

Екипът достигна до следните **изводи**:

- Съществува несъответствие при прилагането на политиките, насочени към младите хора, между различните институции на национално и регионално ниво;
- Политиките в този сектор са силно централизирани и местните власти са силно ограничени при тяхното прилагане, което води до неотчитане на регионалните особености;
- Съществува пропаст между образователната система и бизнеса. Придобитите знания и умения, както и учебните програми не отговарят на реалните нужди от умения и компетенции на бизнеса, липсва синхронизация между изискванията на работодателите и предлаганите бакалавърски и магистърски програми за обучение;
- Няма достатъчна разгласа от страна на работодателите и служителите на нуждите от обучение като инструмент за подготовка на пазара на умения. Това, наред с другите проблеми, обезкуражава младите хора да търсят допълнително обучение и възпрепятства процеса на интеграция на пазара на труд и умения;
- Въвеждане на дуално обучение в училищата, като се отчете и признаването на знания и умения, придобити чрез неформално обучение. Специален акцент се поставя на университетските центрове за продължаващо или следдипломно обучение, центровете за кариерно развитие, както и инициативите за развитие на електронни форми на дистанционно обучение, което предоставя повече възможности за мобилно учене през целия живот;
- Основни характеристики у младите хора с негативен ефект при тяхната реализация са: липса на мотивация, липса на дисциплина и липса на опит. Европейските програми осигуряват възможности и стимулират младите хора, особено тези в неравностойно положение, да придобият знания и умения за по-добра реализация на пазара на труда, и като цяло да ги подкрепят в техния жизнен път;
- Други констатирани проблеми са: слабости в организирането и провеждането на обучителните курсове и практики; не се извършва селекция на кандидатите в процедурите, техният опит не се отчита; липсва последваща оценка от ефекта на приложените курсове и програми; придобитите квалификации обикновено не съответстват на регламентираните в българската квалификационна система;
- Младите хора са относително слабо подготвени за изискванията на работодателите в региона. В допълнение, свободното движение на работната сила в ЕС, ниското заплащане превръща младите хора в потенциални имигранти към регионите (в ЕС), където има по-голяма нужда от техните умения.

ИЗСЛЕДВАНЕ НА СЛУЧАЙ НА LLL ПОЛИТИКА „МЛАДЕЖКА ГАРАНЦИЯ“

Изводите от анализа на този случай са следните:

- Младежката гаранция е една от най-популярните програми в Пловдив, но оставащото предизвикателство е високият дял на младите от група NEET (Not in Education, Employment, or Training – нито учат, нито работят);
- За да се увеличи ефективността на програмата младежка гаранция е необходимо да се подобри качеството на предлаганите услуги и да се увеличи продължителността на мерките;
- Нужни са по-големи усилия за преодоляване на краткосрочния интерес на работодателите към младите хора с цел усвояване на средства по програмата и липсата им на ангажимент към инвестиране на собствени ресурси в тяхната квалификация;
- Необходимо е насочване на подкрепата основно към младите хора в уязвими ситуации;
- Независимо от усилията на заинтересованите страни голяма част от индивидите в група NEET остават неактивни, което показва структурни проблеми при включването на младите хора на пазара на труда или в образованието. Нивото на NEET сред етническите малцинства е много високо, особено за момичетата;

- Неравномерното заплащане на участниците в различните региони на страната поради различното социално-икономическо развитие регионите води до случаи на дискриминация;
- Придобитите компетенции позволяват на младите хора да развият професионалната си кариера в реална работна среда и да получат необходимия им опит за успешна реализация на пазара на труда. Те получават доход за определен период от време, което им дава финансова сигурност и им позволяват да планират развитието на живота си, макар и в сравнително кратък срок.

ВЪПРОСИ ЗА ДИСКУСИЯ НА КРЪГЛАТА МАСА

Въпросите, които искаме да поставим за обсъждане пред експерти в областта европейските политики за продължаващото обучение, специалисти по националните и местни LLL политики, експерти в политиките по заетостта, социални и младежки работници са следните:

1. Как може да се постигне по-добро координиране между програмите и инициативите за продължаващо образование, заетост и младежка политика на регионално ниво?

2. Кои са новите умения, от които регионалната икономика се нуждае днес и в близко бъдеще, които следва да се зложат в LLL политиките ?

3. С какви средства може да се постигне по-голям ефект от тези политики, които да увеличат възможностите както за професионално, така и за личностно развитие на младите хора?

4. В какви форми младите възрастни могат да се включат в създаването на политики на регионално и на национално ниво?

5. Как могат политиките по-добре да отговорят на нелинейните и все по-малко стандартизирани жизненни преходи на младите хора?

6. Защо най-нуждаещите се млади хора (с по-ниско равнище на образование, по-неуверени и стеснителни) остават извън обхвата на програмите? Има ли неравнопоставеност между по-активните и по-неактивните младежи и какви са възможностите за нейното преодоляване?

7. Разминаванията в очакванията на младежите и работодателите „обезценяват“ ли програмите по продължаващо обучение?

Основните изводи от кръглата маса ще бъдат включени в национален доклад, който ще бъде предоставен на международния екип.